

**GERNINGSMÆND
OG GERNINGSSITUATIONER
I SAGER OM
VOLDTÆGT OG ANDRE
SEKSUALFORBRYDELSE**

**BRITTA KYVSGAARD
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSKONTOR
APRIL 2017**

ISBN 978-87-93469-06-8

Resumé

Rapporten omfatter to undersøgelser, der begge har fokus på etnicitet.

I den ene ses på tre grupper af mandlige seksualforbrydere, nemlig dem der i perioden 2010-2015 er dømt for henholdsvis voldtægt, seksualforbrydelser mod børn og blufærdighedskrænkelser. Det undersøges, hvordan deres situation forud for forbrydelsen så ud, for så vidt angår beskæftigelse, uddannelse, indkomst, velfærdsydelser, familieforhold, kontakt med det psykiatriske system og kriminalitet. De tre grupper er sammenlignet med alle mænd, der er dømt for en straffelovsovertrædelse, samt alle mænd i befolkningen.

Overordnet set viser undersøgelsen et kendt mønster, nemlig at dømte gennemgående er ringere stillet end befolkningen som helhed: de har ringere indkomst og uddannelse, de er sjældnere i beskæftigelse, modtager hyppigere kontanthjælp, lever sjældnere i parforhold og har hyppigere været i kontakt med det psykiatriske system.

De, der er dømt for blufærdighedskrænkelser eller seksualforbrydelser mod børn, har dog gennemgående bedre socioøkonomiske forhold end andre lovovertrædere, mens de, der er dømt for en voldtægtsforbrydelse, i ret høj grad ligner andre straffelovsovertrædere.

For så vidt angår dømte af dansk herkomst og indvandrere fra ikke-vestlige lande, går de ovennævnte mønstre igen for begge grupper.

Undersøgelsen viser videre, at der er nogle forskelle mellem dem, der får en fældende strafferetlig afgørelse for voldtægt, og dem, hvis sag henlægges, eller hvor de frifindes for voldtægt. De, der dømmes, er gennemgående ringere stillet socioøkonomisk og har i højere grad forstraffe end de øvrige. Der peges på forskellige mulige forklaringer på disse forskelle.

Den anden undersøgelse er baseret på udskrifter af 92 domme vedrørende voldtægt, hvoraf 50 domme angår mænd med dansk baggrund og 42 indvandrere fra ikke-vestlige lande. I undersøgelsen søges det belyst, om der er forskelle mellem de to grupper med hensyn til forløbet forud for voldtægten og med hensyn til, hvorvidt gerningsmand og offer har opfattet forskellige dimensioner ved situationen på en ensartet måde.

Undersøgelsen viser, at gerningsmanden og offeret – i de tilfælde, hvor gerningsmanden er af fremmed etnisk herkomst – lidt oftere har mødt hinanden til en fest eller på anden måde tilfældigt og haft et kortere bekendtskab forud for voldtægten. Det ses videre, at offeret og gerningsmanden i sager med en dømt af fremmed etnisk herkomst hyppigere misforstår hinanden eller opfatter situationen forskelligt. Der er en gennemgående tendens til, at offeret og gerningsmanden i disse sager sjældnere er enige om, hvornår og hvordan de har mødt hinanden, hvad der er sket forud for voldtægten, i hvilket omfang de har flirtet osv. Dette synes ikke at kunne forklares med varigheden af kendskab, men kan tyde på, at indvandrere undertiden kan have vanskeligheder ved at tolke kvin-

dens signaler eller forstå spillereglerne i det seksuelle møde, hvilket vil kunne være med til at forklare den relativt store overhyppighed af gerningsmænd med indvandrerbaggrund i sager om voldtægt. Det understreges, at andre forklaringer også er mulige.

Opmærksomheden henledes samtidig på en EU-undersøgelse, der peger på, at der selv inden for EU-landene synes at herske meget forskellige normer for, hvorvidt samleje uden samtykke kan retfærdiggøres i forskellige typer af situationer.

Det understreges, at undersøgelsen er baseret på et forholdsvis spinkelt grundlag, og at resultaterne bør afprøves ved brug af et mere omfattende materiale, der muliggør mere raffinerede statistiske metoder.

Indhold

Resumé.....	2
I. Indledning	5
II. Gerningsmandsundersøgelsen	6
Grundmaterialet til undersøgelsen	6
Beskæftigelse	10
Gennemført kompetencegivende uddannelse	11
Indkomst.....	12
Kontanthjælp.....	13
Familieforhold.....	14
Kontakt med det psykiatriske system.....	14
Tidligere straffet.....	15
Fældende og ikke fældende afgørelser.....	17
Opsamling	19
III. Gerningssituationsundersøgelsen.....	20
Undersøgelsens materiale og metode.....	21
Voldtægtsdommene, ofrene og gerningsmændene	23
Hændelsen og forudgående kendskab	23
Enighed eller uenighed om forløbet op til voldtægten.....	25
Opsamling og diskussion	26
Bilag.....	28

I. Indledning

Som led i justitsministerens udspil om ”Respekt for voldtægtsofre” fra januar 2016 indgår en gerningsmandsundersøgelse, der har til formål at tegne et billede af gerningsmændene på sædelighedsområdet.

Denne rapport omhandler to undersøgelser, der via forskellige former for data og informationer sigter på at beskrive gerningsmændene og de situationer, der er gået forud en voldtægt.

Der har i diskussionen om voldtægt været særlig fokus på, at en relativ stor del af de mænd, der dømmes for voldtægt, er indvandrere fra ikke-vestlige lande. Dette fokus afspejler sig også i de undersøgelser, der præsenteres her, idet der for henholdsvis mænd af dansk herkomst og mandlige indvandrere fra ikke-vestlige lande ses på dels gerningsmændenes baggrundskarakteristika og dels på situationen op til og i forbindelse med en voldtægt. Det sker med henblik på at kunne pege på forhold, der måtte have betydning for eller kan være med til at forklare de relativt mange indvandrede fra ikke-vestlige lande blandt dømte for voldtægt.

Den ene af de to undersøgelser er baseret på statistiske data, mens den anden er baseret på oplysninger fra domsudskrifter samt udskrifter af forklaringer m.v. fra en række domme vedrørende voldtægt.

I det følgende omtales først det, der her kaldes ’gerningsmandsundersøgelsen’, dvs. undersøgelsen, der er baseret på statistiske oplysninger om de dømtes baggrund, mens ’gerningssituationsundersøgelsen’ omtales senere.

II. Gerningsmandsundersøgelsen

Undersøgelsen belyser socioøkonomiske og andre karakteristika ved de mænd, der er sigtet/dømt for henholdsvis voldtægt, blufærdighedskrænkelser og seksualforbrydelser mod børn. Det har således været et ønske om ikke alene at fokusere på gerningsmænd for voldtægt, men også på dem, der har begået andre former for seksualforbrydelser. Karakteristika ved disse tre persongrupper er sammenholdt med tilsvarende karakteristika for alle mænd, der er dømt for en straffelovsovertrædelse, samt alle mænd i befolkningen.

Den simple metode, der er anvendt i denne undersøgelse, beror på, at undersøgelsen er baseret på tabeloplysninger, som dels ikke giver muligheder for andet end enkle deskriptive analyser, og dels ikke – af anonymitetshensyn – kan inkludere mange forskellige oplysninger om meget små grupper. Denne fremgangsmåde er valgt, da det er den enkleste og hurtigste måde at fremskaffe oplysninger på.

Grundmaterialet til undersøgelsen

I bilag 1 er det angivet, hvorledes de tre grupper af seksualforbrydere er afgrænset. Det skal understreges, at 'voldtægt' i denne undersøgelse er afgrænset som sager vedrørende straffelovens § 216, stk. 1, samt § 225, jf. § 216, stk. 1. Det betyder, at sager vedrørende samleje med børn, jf. § 216, stk. 2, og andet seksuelt forhold end samleje med børn, § 225, jf. § 216, stk. 2, ikke er inkluderet i de statistikker, der vedrører voldtægtsforbrydere, men i dem, der angår seksualforbrydelser mod børn. Endvidere skal understreges, at seksualforbrydelser mod børn, der i tabellerne omtalt som 'sager vedr. børn', alene inkluderer forbrydelser mod børn under 12 år.

Materialet til brug for undersøgelsen stammer fra Danmarks Statistik. Der er anmodet om statistiske oplysninger vedrørende personer i alderen 15-79 år, der er sigtet og/eller dømt for de nævnte former for seksualforbrydelser i perioden 2010 til 2015, idet såvel hoved- som bisigtelser inkluderes. I de fleste analyser vil alene de personer, der har fået en fældende strafferetlig afgørelse for seksualforbrydelsen, indgå.

Grundmaterialet omfatter samtlige sager, der falder inden for den nævnte afgrænsning. Det vil sige sager med både mænd og kvinder og med både personer med dansk baggrund, indvandrere og efterkommere fra vestlige lande, indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande og personer uden fast tilknytning til Danmark. I det følgende skal grundmaterialet vedrørende de tre former for seksualforbrydelser kort præsenteres.

Af tabel 1 fremgår, at der i den undersøgte periode har været betydeligt flere sager vedrørende blufærdighedskrænkelser end vedrørende voldtægt og seksualforbrydelser mod børn. Det er også en betydeligt større andel af blufærdighedssagerne, der har ført til en fældende strafferetlig afgørelse, nemlig 64 pct. mod 57 pct. af seksualforbrydelserne mod børn og 29 pct. af voldtægtsagerne.

Tabel 1. Grundmaterialet fordelt efter sagens art og efter, om sagen har ført til fældende strafferetlig afgørelse eller ej.

	Voldtægt		Sager vedr. børn		Blufærdighedskrænkelser	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Fældende afgørelse	581	29 %	577	57 %	3497	64 %
Ikke fældende afg.	1421	71 %	440	43 %	2008	36 %
I alt	2002	100 %	1017	100 %	5505	100 %

Tabel 2, der alene omfatter de fældende strafferetlige afgørelser, viser, i hvilket omfang sagen angår en person af dansk herkomst eller én af fremmed etnisk herkomst, herunder om vedkommende har status som indvandrer, efterkommer eller ikke har fast ophold i Danmark (asylansøger, turist eller illegal indvandrer).

Tabel 2. Grundmaterialet fordelt efter sagens art og efter den dømtes etnicitet. Kun fældende strafferetlige afgørelser.

	Voldtægt		Sager vedr. børn		Blufærdighedskrænkelser	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Danskere	356	61 %	524	91 %	2810	80 %
Efterkommere	26	4 %	0	0 %	79	2 %
Vestlige lande	0	0 %	0	0 %	10	0 %
Ikke-vestlige lande	26	4 %	0	0 %	69	2 %
Indvandrere	147	25 %	47	8 %	497	14 %
Vestlige lande	11	2 %	9	2 %	97	3 %
Ikke-vestlige lande	136	23 %	38	7 %	400	11 %
Personer uden fast ophold	52	9 %	6	1 %	111	3 %
Fældende afgørelser i alt	581	100 %	577	100 %	3497	100 %

Det ses af tabellen, at langt de fleste afgørelser i alle tilfælde angår personer af dansk herkomst. Det gør sig i særlig grad gældende i sager vedrørende børn, hvor 91 pct. af dommene angår personer af dansk herkomst. Det betyder, at personer af fremmed etnisk herkomst er en smule underrepræsenterede på dette område.¹ Tilsvarende er ikke tilfældet for de andre former for seksualforbrydelser, idet andelen af personer af dansk herkomst er på 80 pct., for så vidt angår blufærdighedskrænkelser, mens den for voldtægt er på 61 pct. Det er i særlig grad indvandrere fra ikke-vestlige lande, der er dømt i sager med etniske minoriteter, idet det drejer sig om 11 pct. af sagerne om blufærdighedskrænkelser og 23 pct. af sagerne om voldtægt. Det bemærkes, at der ikke i denne undersøgelse gennemføres beregninger af forskelle i kriminalitetsfrekvensen for de forskellige etniske grupper, når der tages hensyn til de aldersmæssige og sociale forskelle, der kan have betydning herfor. Her skal alene peges på en opgørelse foretaget af Danmarks Statistik for Berlingske Tidende vedrørende

¹ I den undersøgte periode var i gennemsnit ca. 11 pct. af den danske befolkning i alderen 15-79 år af fremmed etnisk herkomst. Heri er der ikke – i modsætning til tabellen – indregnet asylansøgere, turister og andre personer uden fast ophold i landet.

voldtægt i 2012-2014, som viser, at når der ikke tages hensyn til alders- og sociale forskelle, er hyppigheden af dømt for voldtægt knap 3½ gange så stor for indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande som for personer af dansk herkomst, mens det drejer sig om en knap dobbelt så stor hyppighed, når der korrigeres herfor.²

For så vidt angår andel fældende afgørelser for voldtægt i forhold til samtlige afgørelser for voldtægt, dvs. inklusiv de ikke fældende afgørelser, viser beregninger, at denne andel for indvandrere fra ikke-vestlige lande er en smule højere end den, der ses for danskere (henholdsvis 32 og 28 pct.), men den er lavere for efterkommere fra ikke-vestlige lande (21 pct.). For personer uden fast tilknytning til Danmark er andelen med fældende strafferetlige afgørelser noget højere end for øvrige grupper (45 pct.). Mønstrer er det samme for indvandrere fra ikke-vestlige lande med hensyn til seksualforbrydelser mod børn, mens andelen med en fældende afgørelse for blufærdighedskrænkelser er lavere end den er for personer af dansk oprindelse.

Med hensyn til omfanget af sager med kvindelige tiltalte drejer det sig om i alt 19 af voldtægtssagerne, heraf fire med fældende afgørelse. I 29 af sagerne vedrørende børn er den tiltalte en kvinde (heraf otte med fældende afgørelser), mens tallet for blufærdighedskrænkelser er 105 (og 58 med fældende afgørelser).

I de følgende analyser indgår alene mænd og alene mænd af dansk herkomst og mandlige indvandrere fra ikke-vestlige lande. Det skyldes dels, at der som nævnt har været særlig fokus på ikke-vestlige indvandrere, og dels at grupperne skal være af en vis størrelsesorden, for at det er muligt – som det gøres nedenfor – at sammenligne forholdene inden for mindre aldersklasser. Med undtagelse af et afsluttende afsnit omfatter samtlige analyser i denne undersøgelsesdel alene personer, der har fået en fældende strafferetlig afgørelse.

Eftersom de forhold, der belyses for de forskellige grupper, varierer betydeligt med alderen, må der – for at forbedre sammenligneligheden – tages hensyn hertil. I princippet bør der redegøres for forskelle mellem de forskellige aldersgrupper vedrørende alle de socioøkonomiske og øvrige forhold, der ses på, men da det vil blive en helt uoverskuelig tabel, er det i stedet valgt at vise forskellene for en enkelt aldersgruppe. Samtidig vil der i teksten blive kommenteret, såfremt billedet er et meget andet for andre aldersklasser.

Som det ses af tabel 3, varierer fordelingen af sager i de forskellige aldersgrupper både efter sagens art og den dømtes etnicitet. Den meget brede aldersgruppe, 40-79 år, er i mange tilfælde den, der inkluderer flest dømt, men da gruppen inkluderer både personer i arbejde og pensionister, og da der er relativt få indvandrere i den meget høje del af aldersgruppen, er den fravalgt som sammenlig-

² Berlingske Tidende d. 16. januar 2016.

ningsgrundlag. I stedet er det i den følgende fremstilling valgt at fokusere på aldersgruppen 30-39 år, da de fleste i denne aldersgruppe sammenlignet med de yngre vil have afsluttet deres uddannelse, hvorfor deres socioøkonomiske situation i højere grad må forventes at være stabil. Som nævnt, vil der blive kommenteret på markante anderledes tendenser for de yngre aldersklasser.

Tabel 3. Mænd fordelt efter sagens art, den dømtes etnicitet og alder på gerningstidspunktet.

		Voldtægt		Sager vedr. børn		Blufærdighedskrænkelse	
		Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Dansk oprindelse	15-19 år	75	23 %	128	26 %	450	17 %
	20-29 år	103	31 %	73	15 %	583	22 %
	30-39 år	71	21 %	109	22 %	584	22 %
	40-79 år	84	25 %	190	38 %	1.085	40 %
	I alt	333	100 %	500	100 %	2.702	100 %
Indvandrer fra ikke-vestligt land	15-19 år	31	24 %	6	19 %	48	13 %
	20-29 år	40	31 %	5	16 %	62	16 %
	30-39 år	31	24 %	13	41 %	92	24 %
	40-79 år	27	21 %	8	25 %	176	47 %
	I alt	129	100 %	32	100 %	378	100 %

Det er endvidere valgt at udelade oplysninger om indvandrere, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn, da antallet af dømte i aldersklassen 30-39 år er meget lille – 13 dømte. Det betyder, at bare enkelte andre observationer helt vil kunne forrykke det billede, analyserne viser.

Det bemærkes, er antallet af personer, der indgår i tabel 3, er mindre end det, der indgår i tabel 2. Det skyldes, at personer, som ikke har været registreret i indkomstregistret, i registret vedrørende arbejdsstyrken og/eller i registret vedrørende højest fuldførte uddannelse året inden, de begik den forbrydelse, de er blevet dømt for, er ekskluderet af materialet. Det betyder, at 30 personer dømt for voldtægt og 30 personer dømt for seksualforbrydelse mod børn er ekskluderet. For blufærdighedskrænkelser er tallet på 130.

Det bemærkes endvidere, at samme person kan indgå flere gange i det statistiske materiale, nemlig hver gang personen i perioden 2010 til 2015 har fået en fældende afgørelse for de nævnte former for seksualforbrydelser. Her anvendes i alle tilfælde betegnelsen 'personer' eller 'mænd'.

For så vidt angår de to øvrige grupper, de dømte for seksualforbrydere sammenlignes med, nemlig samtlige mænd i alderen 15-79 år med en fældende strafferetlig afgørelse for en straffelovsovertrædelse i perioden 2010-2015 og samtlige mænd i samme aldersgruppe i befolkningen, er populationerne selvsagt betydeligt større, jf. tabel 4. For at gøre opgaven enklere er det besluttet, at oplysningerne om alle mænd i befolkningen alene angår populationen pr. 1. januar 2015 og ikke samtlige år fra 2010 til 2015. Denne forenkling indebærer, at der kan være en lille smule skævhed i visse af sammenligningerne. Vedrørende indkomstforhold kan forenklingen således betyde, at alle mænd i

befolkningen angives med en smule for høj indkomst grundet de lønforhøjelser mv., der er sket i perioden. De skævheder, der måtte være, er dog vurderet til at være af mindre betydning for denne – i sig selv – ret grove profiltegning.

Tabel 4. Mænd idømt en fældende strafferetlig afgørelse og mænd i hele befolkningen fordelt efter den dømtes etnicitet og alder.

		Alle dømt		Alle mænd	
		Antal	Procent	Antal	Procent
Dansk oprindelse	15-19 år	49.643	20 %	159.872	8 %
	20-29 år	83.996	35 %	297.053	15 %
	30-39 år	54.204	22 %	278.311	14 %
	40-79 år	55.404	23 %	1.221.682	62 %
	I alt	243.247	100 %	1.956.918	100 %
Indvandrer fra ikke-vestligt land	15-19 år	5.983	14 %	5.398	4 %
	20-29 år	18.359	42 %	26.175	20 %
	30-39 år	10.286	23 %	32.263	25 %
	40-79 år	9.359	21 %	67.100	51 %
	I alt	43.987	100 %	130.936	100 %

En sammenligning mellem tabel 3 og 4 viser, at mænd, der er dømt for seksualforbrydelser, gennemgående er ældre end dømt i almenhed. Endvidere viser tabel 4 det velkendte mønster, nemlig at dømt ikke er repræsentative for befolkningen med hensyn til alder, men gennemgående er betydeligt yngre. Det gælder også seksualforbrydere.

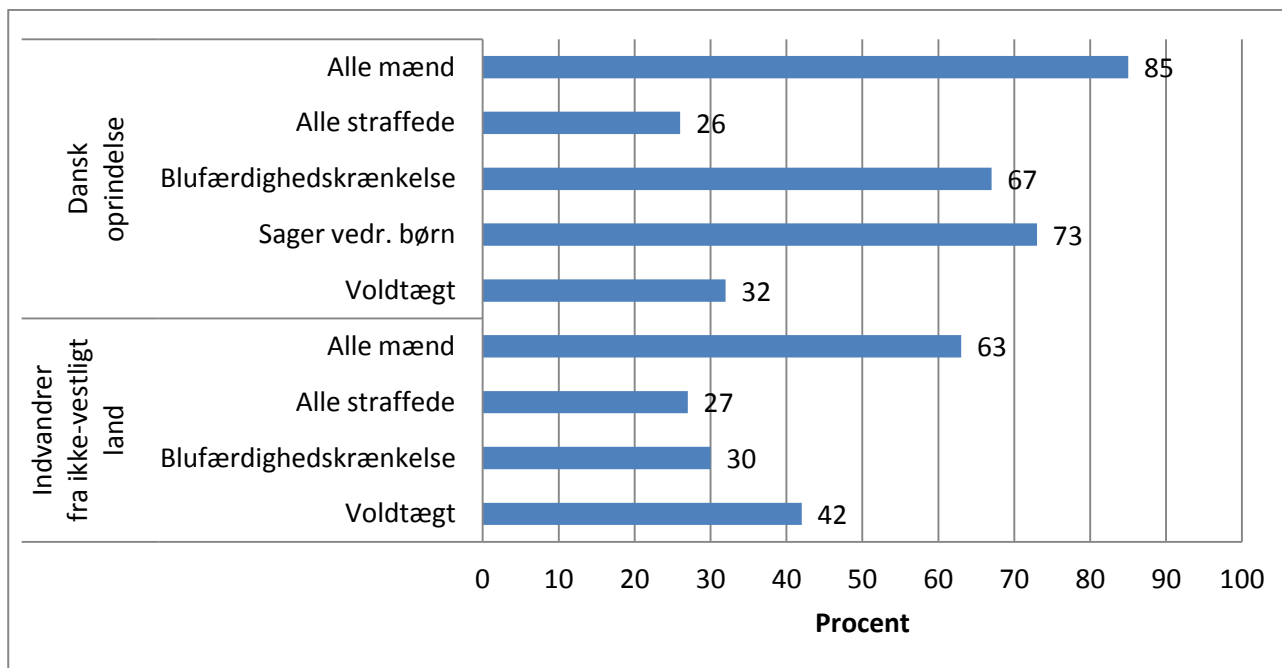
Beskæftigelse

Der er set på, hvorvidt de dømt var i beskæftigelse i november måned året forinden, de begik forbrydelsen.³ Som figur 1 viser, så er alle grupper af dømt i mindre grad i beskæftigelse end alle mænd i samme etniske gruppe. De, der er dømt for en seksualforbrydelse, er dog hyppigere i beskæftigelse end samtlige dømt for straffelovsovertrædelser. Dette kan til en vis grad bero på, at seksualforbrydere gennemgående er lidt ældre end andre dømt, og at beskæftigelsesgraden er en lille smule større for dem i alderen 35-39 år end for dem i alderen 30-34 år.⁴ Også andre af de sammenlignede forhold kan påvirkes en smule af denne aldersmæssige skævhed.

³ Hvert år i november måned gennemføres en registrering af borgernes tilknytning til og placering på arbejdsmarkedet. Det er dette register, der er anvendt til denne opgørelse.

⁴ I 2014 var 47 pct. af de 30-39-årige mænd, der var i beskæftigelse, i alderen 30-34 år.

Figur 1. Andel mænd i alderen 30-39 år i beskæftigelse i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

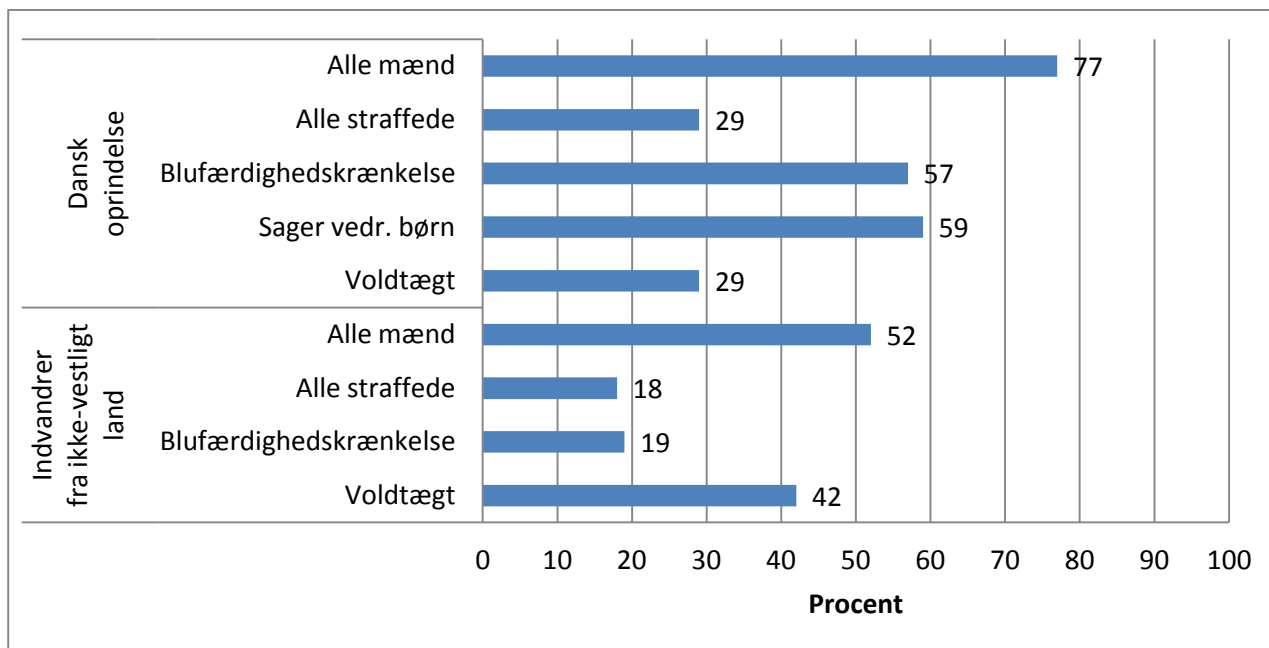
For så vidt angår mænd af dansk oprindelse, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn eller blufærdighedskrænkelse, er andelen af beskæftigede relativ stor, mens tilsvarende ikke gælder indvandrere, der er dømt for disse forbrydelser. Voldtægtsforbrydere af dansk oprindelse er derimod ret sjældent i beskæftigelse, og denne andel svarer ret meget til den, der ses for dømte i almindelighed. Andel beskæftigede er lidt større blandt voldtægtsforbrydere med indvandrerbaggrund end blandt dem med dansk baggrund, mens det omvendte gør sig gældende for de yngre aldersklasser af voldtægtsforbrydere.

Gennemført kompetencegivende uddannelse

For mange af indvandrerne foreligger der ikke i Danmarks Statistik oplysninger om, hvilken uddannelse de har. I beregninger til figur 2 er derfor udeladt personer, om hvem der ikke foreligger uddannelsesoplysninger. Figuren viser den andel, som året inden forbrydelsen er registreret med en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse. De øvrige er dem, der alene har en grundskoleuddannelse eller en almen/erhvervs gymnasial uddannelse.

Figuren viser samme mønster som figur 1: En noget større andel af samtlige 30-39-årige mænd i de to etniske grupperinger har en kompetencegivende uddannelse end de forskellige grupper af dømte. Undtaget er dog dem med dansk baggrund, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn eller blufærdighedskrænkelse. Voldtægtsforbrydere med dansk baggrund har i samme grad som samtlige straffede en kompetencegivende uddannelse, mens denne andel blandt indvandrere med en dom for voldtægt er noget større.

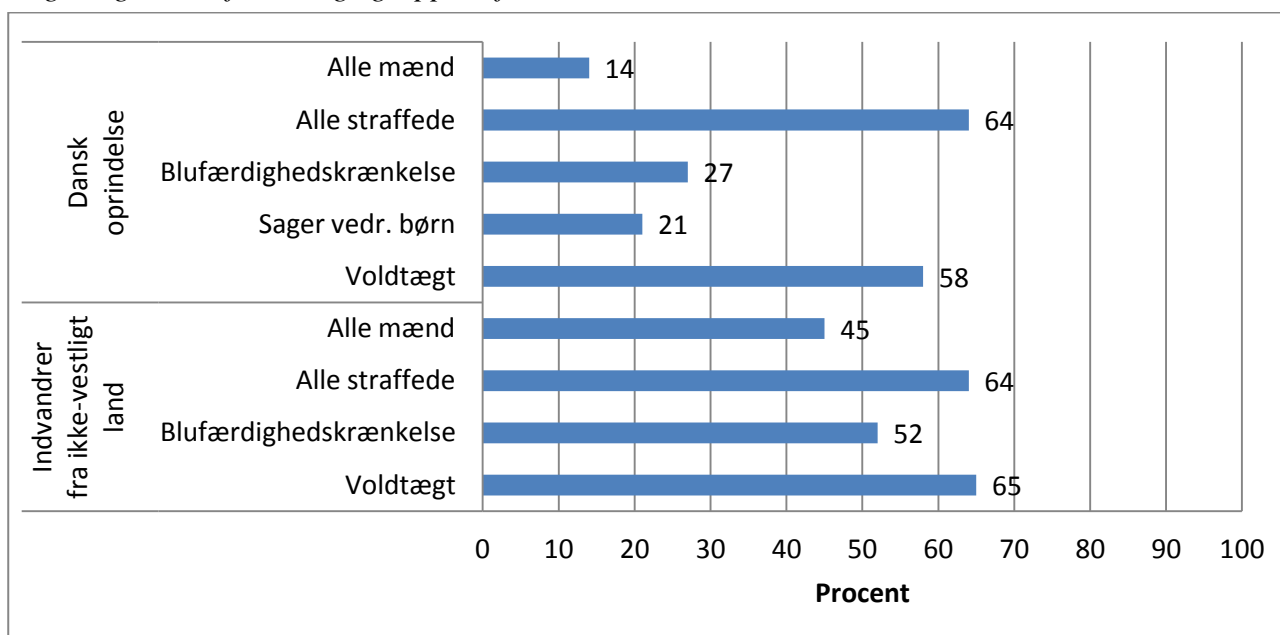
Figur 2. Andel mænd i alderen 30-39 år med en kompetencegivende uddannelse i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

Indkomst

Oplysninger om indkomst angår personindkomsten i året inden, forbrydelsen blev begået, mens den for alle mænd angår 2014.

Figur 3. Andel mænd i alderen 30-39 år med en personindkomst på under 200.000 kr. i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

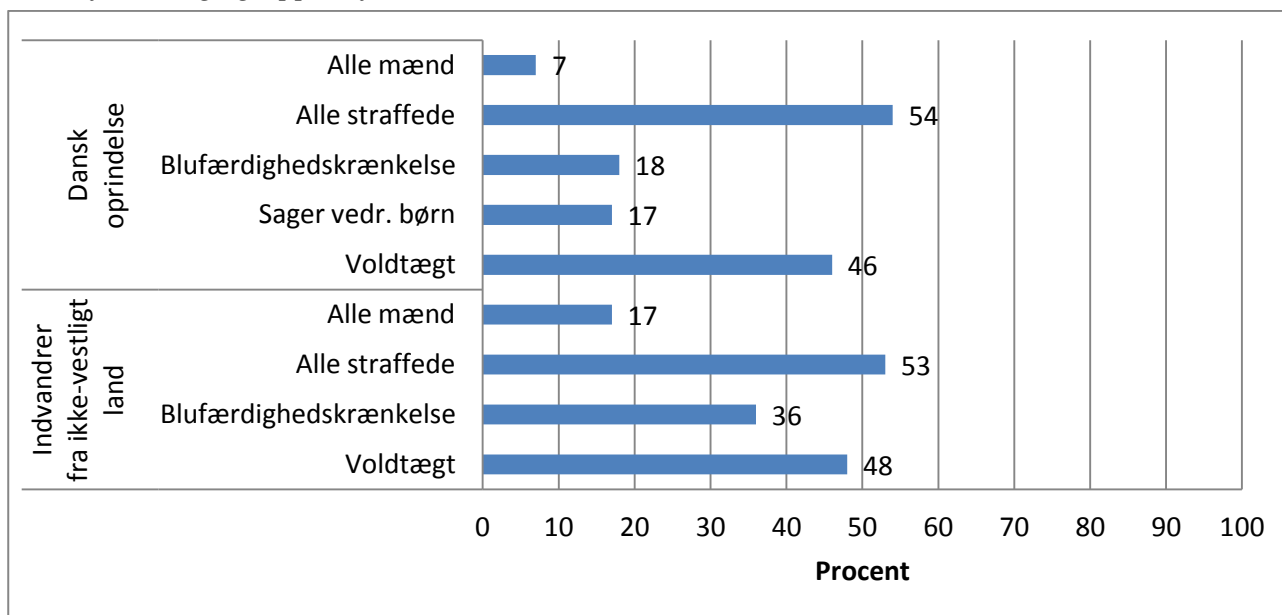
Figur 3 viser andelen, der året forud for forbrydelsen havde en personindkomst på under 200.000 kr. Det ses, at denne andel for alle straffede af dansk herkomst er mere end fire gange så høj som for mænd i befolkningen, mens forskellen mellem straffede med indvandrerbaggrund og hele indvandrerbefolkningen er noget mindre. Sidstnævnte skal ses i lyset af, at nærværd halvdelen af alle 30-39-årige mænd med indvandrerbaggrund har en indkomst på under 200.000 kr.

Andelen af voldtægtsforbrydere af såvel dansk som fremmed oprindelse med en indkomst under 200.000 kr. svarer ganske meget til den, der ses for lovovertrædere generelt, mens andelen er betydeligt lavere for dem af dansk herkomst, der er dømt for enten blufærdighedskrænkelser eller seksualforbrydelser mod børn. For begge disse grupper gælder dog, at andelen med lav indkomst er noget større for de yngre aldersgrupper. Tilsvarende gælder indvandrere dømt for en blufærdighedskrænkelse.

Kontanthjælp

Mens det er 7 pct. af 30-39-årige mænd med dansk baggrund, der har modtaget kontanthjælp i året inden forbrydelsen, drejer det sig om 17 pct. af dem med en indvandrerbaggrund, jf. figur 4. Andelen af samtlige dømte for en straffelovsovertrædelse, der har modtaget kontanthjælp, er ganske ensartet for mænd af dansk og af fremmed etnisk herkomst. Det drejer sig om godt halvdelen. De, der er dømt for voldtægt, har kun i lidt ringere grad modtaget kontanthjælp, nemlig i knapt halvdelen af tilfældene. Blandt især dømte af dansk herkomst, der har begået blufærdighedskrænkelser og seksualforbrydelser mod børn, er andelen, der har modtaget kontanthjælp, noget mindre, end tilfældet er for de andre grupper.

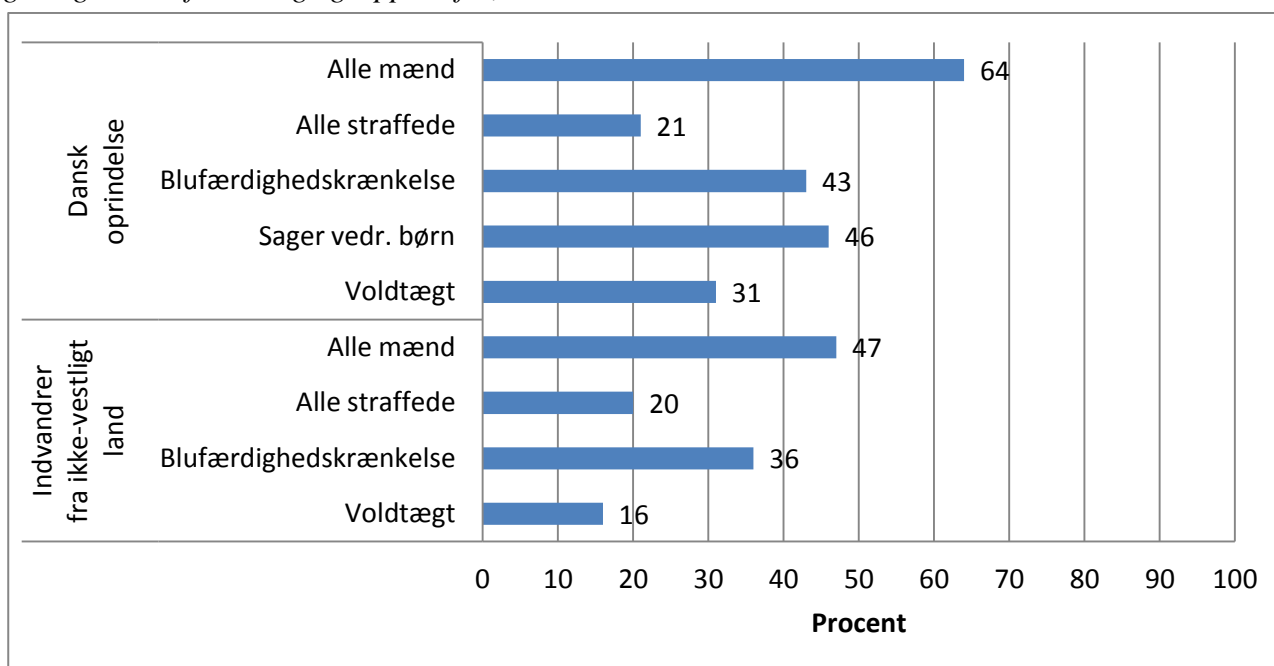
Figur 4. Andel mænd i alderen 30-39 år der har modtaget kontanthjælp i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

Familieforhold

Der er videre søgt oplysninger om, i hvilket omfang de dømte var gift eller i øvrigt levede i parforhold året inden forbrydelsen. Figur 5 viser, at dette sjældnere forekommer blandt de forskellige grupper af dømte end blandt alle 30-39-årige mænd i befolkningen, jf. figur 5.

Figur 5. Andel mænd i alderen 30-39 år der er gift eller i øvrigt lever i parforhold i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

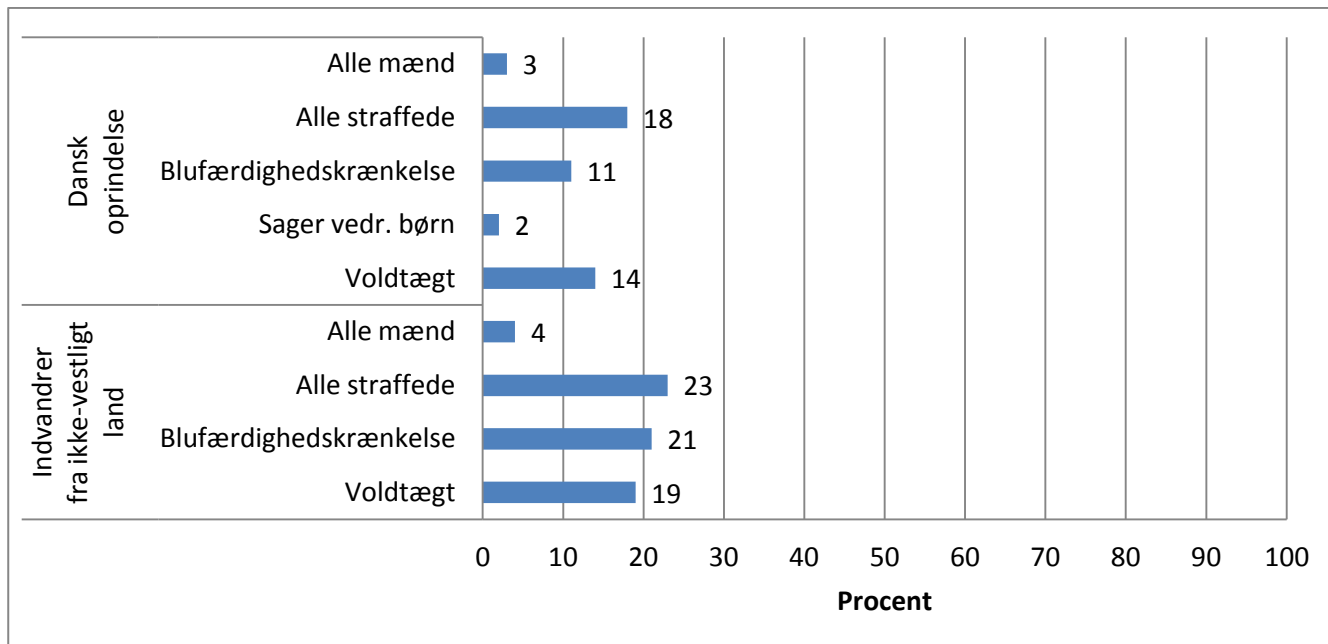

Det ses også af figuren, at familieforholdene for voldtægtsforbrydere med indvandrerbaggrund svarer ret meget til det, der ses for samtlige dømte med indvandrerbaggrund, mens andelen i parforhold er større for voldtægtsforbrydere af dansk herkomst end for samtlige dømte. Blandt de øvrige grupper af seksualforbrydere er andelen i parforhold noget større.

Kontakt med det psykiatriske system

Det er videre undersøgt, i hvilket omfang de forskellige grupper af dømte har været i kontakt med det psykiatriske system i året inden gerningstidspunktet, mens det for hele gruppen af mænd angår kontakt i 2014. At nogen har været i kontakt med det psykiatriske system betyder, at de har været indlagt, har været til ambulante behandling eller har modtaget skadestuebehandling på et psykiatrisk hospital eller en psykiatrisk afdeling.

Figur 6. Andel mænd i alderen 30-39 år der har været i kontakt med det psykiatriske system i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

Som det ses af figur 6, er det ret få af alle 30-39-årige mænd i befolkningen, der i løbet af et år har været i forbindelse med det psykiatriske system – henholdsvis 3 og 4 pct. for mænd af dansk oprindelse og for mænd med indvandrerbaggrund. Blandt alle straffede er andelen ca. 6 gange så høj, mens den er lidt lavere for dømte for voldtægt og blufærdighedskrænkelser. Blandt de yngre aldersgrupper af dansk oprindelse er der dog – sammenholdt med dem med indvandrerbaggrund – en ret stor andel af især de voldtægtsdømte, der har været i kontakt med det psykiatriske system.

Det ses videre, at de, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn, i ringere grad end andre har været i kontakt med det psykiatriske system. Tilsvarende gør sig dog ikke gældende for de øvrige aldersklasser af dømte i denne kategori.

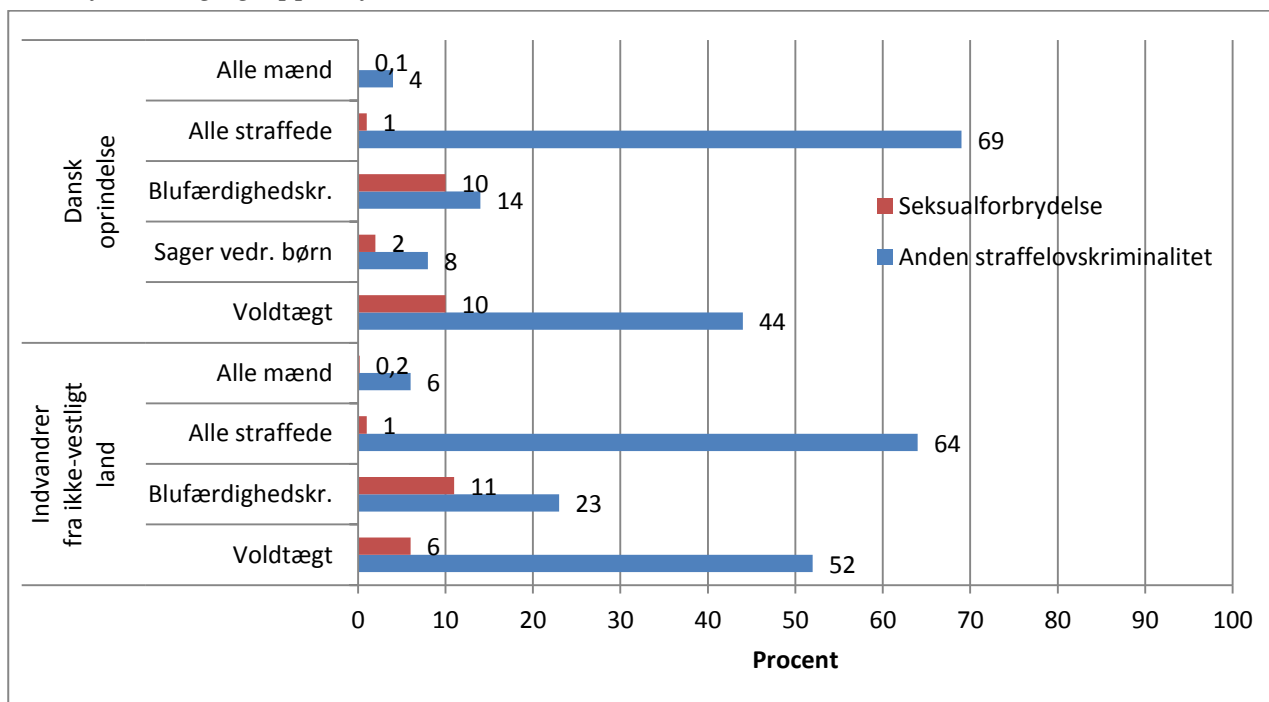
Tidligere straffet

Det er velkendt, at recidivprocenten for seksualforbrydere er ret lav, for så vidt angår recidiv til lignende kriminalitet. Det er imidlertid ikke det, der skal behandles her, men i stedet spørgsmålet om, hvorvidt de dømte allerede tidligere har været dømt for en seksualforbrydelse, og – såfremt det ikke er tilfældet – i hvilket omfang de så måtte have været dømt for andre former for straffelovsovertrædelser. Dette er undersøgt i en periode af fem år forud for datoen for den forbrydelse, der er grunden til, at de indgår i denne undersøgelse. Dette er endvidere undersøgt for alle mænd i befolkningen.

Det bemærkes, at omfanget af tidligere kriminalitet ikke kan sammenlignes med recidiv. Figur 7 viser således, hvor mange af dem i alderen 30-39 år, der også inden for de seneste fem år har begået en straffelovsovertrædelse. Såfremt en person i den relative høje alder, som 30-39 år er i et krimino-

logisk perspektiv, begår kriminalitet, er der en rimelig stor sandsynlighed for, at personen allerede tidligere har begået kriminalitet. Debutalderen med hensyn til straffelovskriminalitet er således ret lav, og der er relativt få, der begynder en kriminel karriere sent i livet.⁵ Derfor vil andelen med tidligere kriminalitet i aldersgruppen 30-39 år givetvis overstige andelen med ny kriminalitet.⁶

Figur 7. Andel mænd i alderen 30-39 år der inden for de seneste 5 år er dømt for en seksualforbrydelse eller – såfremt det ikke er tilfældet – en anden straffelovsovertrædelse i hele befolkningen og blandt forskellige grupper af dømte. Procent.

Dette illustreres indirekte i figur 7, idet den viser, at det er en meget lille del af alle mænd i alderen 30-39 år, der inden for de seneste fem år er registreret for en straffelovsovertrædelse, herunder ikke mindst en seksualforbrydelse. For den samlede gruppe drejer det sig om henholdsvis 0,1 pct. og 4 pct. Det ses videre, at omfanget af tidligere straffede gennemgående er noget lavere for dem, der er dømt for seksualforbrydelser, end for samtlige straffede for straffelovsovertrædelser. I særlig grad er det meget få af dem, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn, som tidligere er straffet, nemlig i alt 10 pct.⁷ Også blandt dem, der er dømt for en blufærdighedskrænkelser, er der relativt få med tidligere straffe. For grupperne samlet set drejer det sig om en fjerdedel, hvoraf en forholdsvis stor andel er dømt for en seksualforbrydelse, nemlig godt 40 pct. af de tidligere dømte.

⁵ Britta Kyvsgaard: *Den kriminelle karriere*. København: Dansk Jurist- og Økonomforbunds Forlag, 1996.

⁶ På baggrund af Danmarks Statistiks oplysninger om tilbagefald kan det beregnes, at 4 pct. af de 30-39-årige, der er dømt for eller løsladt efter at have afsonet en dom for seksualforbrydelser i årene 2007 til 2012, recidiverer til en ny seksualforbrydelse i løbet af to år efter dommen/løsladelsen, mens øvrige 7 pct. recidiverer til anden straffelovsovertrædelse.

⁷ I de øvrige aldersgrupper er denne andel dog højere. Samlet set er det 6 pct. af dem, der er dømt for seksualforbrydelser mod børn, der tidligere er dømt for en seksualforbrydelse, og øvrige 10 pct. er dømt for andre former for straffelovsovertrædelser.

Det er en noget højere andel af dem, der er dømt for voldtægt, end af de andre grupper af seksualforbrydere, som tidligere er straffet, og en stor del af de voldtægtdømtes tidligere kriminalitet angår andre former for straffelovsovertrædelser end seksualforbrydelser. I forhold til alle, der er dømt for en straffelovsovertrædelse, er andelen med tidligere kriminalitet dog lidt lavere blandt voldtægtsforbrydere.

Fældende og ikke fældende afgørelser

Undersøgelsesmateriale omfatter oplysninger om såvel dem, der har fået en fældende strafferetlig afgørelse, som dem, hvor afgørelsen ikke har været fældende. Der er set på, hvorvidt der er forskelle mellem disse to grupper. Interessen har især koncentreret sig om den gruppe, der har modtaget en fældende eller en ikke fældende afgørelse for voldtægt, idet der som nævnt navnlig er mange ikke fældende afgørelser blandt sigtede for voldtægt. Det viser sig da også i særlig grad at være nogle forskelle mellem de mænd, der har modtaget en fældende afgørelse for voldtægt, og de øvrige, der har været sigtet for en voldtægt.

Figur 8 viser, hvorledes der på en række områder er forskelle, der samlet tyder på, at de, der har fået en ikke fældende afgørelse, er lidt bedre stillede end dem, der har fået en fældende afgørelse. Nogle af de forskelle, der ses, er især store for den viste aldersklasse, men forskellene forekommer i alle tilfælde også generelt. Eksempelvis ses af figuren, at mens 59 pct. af dem med dansk baggrund og en ikke fældende afgørelse var i beskæftigelse året inden hændelsen, de er blevet sigtet for, drejer det sig om 32 pct. af dem, der har fået en fældende afgørelse. For alle af dansk herkomst er tallene henholdsvis 47 og 41 pct.

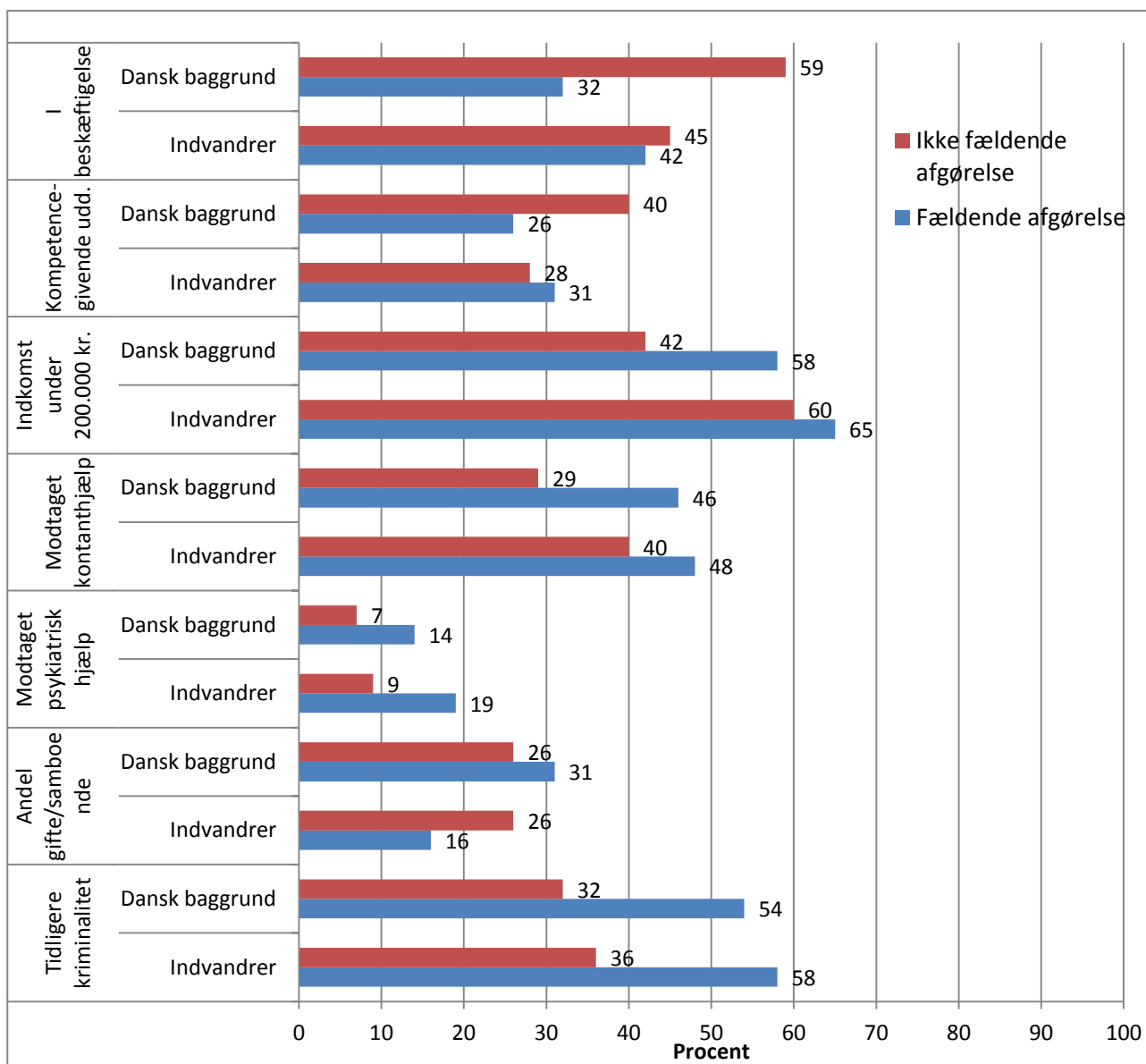
Beskæftigelse hænger ofte sammen med uddannelse og har naturligvis også en betydning for indkomst. På disse to områder ses da også et tilsvarende mønster.

Også med hensyn til kontakt med det psykiatriske system er der ganske stor forskel mellem andelen, der har haft en sådan kontakt, blandt dem med henholdsvis en fældende og en ikke fældende afgørelse. Det drejer sig om 14 og 7 pct. af dem med dansk baggrund. Også her er den generelle forskel mindre, nemlig henholdsvis 15 og 11 pct. for aldersgrupperne samlet.

For de fleste af de belyste forhold er forskellene mellem indvandrere med en fældende og en ikke fældende afgørelse noget mindre, end tilfældet er for dem af dansk herkomst.

Det er ikke muligt på baggrund af data i denne undersøgelse at sige, hvordan disse forskelle er opstået. Ved vurderingen heraf skal erindres, at der for de ikke fældende afgørelser i langt højere grad er tale om henlagte sager end om frifindelser.

Figur 8. Mænd i alderen 30-39 år med en afgørelse for voldtægt fordelt efter, om afgørelsen har været fældende eller ej og efter socioøkonomiske og andre baggrundsfaktorer samt tidligere kriminalitet. Procent.

Mulige forklaringer på forskellene kan være, at de lidt bedre stillede også bedre er i stand til at forklare sig, bedre er i stand beskrive detaljer i forløbet eller i højere grad får kontakt med de dygtigste forsvarere. Det er også muligt, at de lidt bedre stillede i højere grad involveres i situationer, hvor hændelsesforløbet er uklart, hvorfor anklagemyndigheden har vanskeligere ved at rejse tiltale. Resultaterne kan – i forlængelse af foranstående – muligvis også afspejle, at de bedre stillede i højere grad risikerer anmeldelse i situationer, hvor hændelsesforløbet er særligt uklart. Endelig skal peges på, at forskellene med hensyn til omfanget af tidligere kriminalitet også kan være med til at forklare

de øvrige forskelle, idet tidligere kriminalitet – herunder ikke mindst tidligere afsoninger – kan få betydning for tilknytningen til arbejdsmarkedet og dermed også for indkomsten.⁸

Opsamling

Sammenligningerne mellem samtlige mænd i befolkningen og forskellige grupper af dømte mænd viser overordnet set et kendt mønster, nemlig at dømte gennemgående har ringere indkomst og ringere uddannelse, sjældnere er i beskæftigelse, hyppigere modtager kontanthjælp, sjældnere lever i parforhold og hyppigere har været i kontakt med det psykiatriske system end mænd i almindelighed.

For de forskellige grupper af seksualforbrydere tegner der sig lidt forskellige profiler.

Mænd af dansk oprindelse, der er dømt for blufærdighedskrænkelser eller seksualforbrydelser mod børn, har gennemgående lidt bedre socioøkonomiske forhold end lovovertrædere i almindelighed: flere er i beskæftigelse, flere har en erhvervsuddannelse, flere har en indkomst på 200.000 kr. eller derover, og færre modtager kontanthjælp. Dertil kommer, at flere lever i parforhold, og færre har været i kontakt med det psykiatriske system. Endelig ses også en mindre kriminel belastning i disse grupper, idet færre tidligere er straffet. Disse forskelle gælder dog ikke altid i samme grad dem med indvandrerbaggrund, der er dømt for en blufærdighedskrænkelse.

De, der er dømt for en voldtægtsforbrydelse, ligner socioøkonomisk set og med hensyn til de andre undersøgte forhold i meget højere grad alle andre, der er dømt for en straffelovsovertrædelse, end de ligner de øvrige seksualforbrydere. Der er dog tendens til, at de på nogle punkter er en lille smule bedre stillede end andre dømte generelt. Der er således en lidt mindre andel af dem, der har modtaget kontanthjælp og været i kontakt med det psykiatriske system inden forbrydelsen, mens flere af dem var i beskæftigelse året inden forbrydelsen. Vedrørende tidligere kriminalitet er omfanget heraf også lidt mindre for voldtægtsforbrydere end for alle straffede.

Undersøgelsen viser videre, at der især for så vidt angår personer, der er sigtet eller dømt for voldtægt, er nogle forskelle mellem dem, der får en fældende strafferetlig afgørelse, og dem, hvis sag henlægges, eller hvor de frifindes. De, der får en fældende dom, er gennemgående lidt ringere stillede end de øvrige. Der peges på forskellige mulige forklaringer på disse forskelle.

⁸ Torben Tranæs & Lars Pico Geerdsen: *Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf*. København: Gyldendal, 2008.

III. Gerningssituationsundersøgelsen

Med henblik på at supplere det billede, gerningsmandsundersøgelsen giver, er der som nævnt gennemført en undersøgelse, der er baseret på udskrifter vedrørende domme for voldtægt. Også denne undersøgelse fokuserer på spørgsmålet om etnicitet, idet den forsøger at belyse, om der er forskel mellem etniske minoriteter og danskere med hensyn til, hvorledes offerets reaktioner og situationen op til voldtægten tolkes. I særlig grad søges det belyst, hvor langt gerningsmanden og offeret er enige i forløbet forud for voldtægten. Det kan således tænkes, at personer, der er opvokset i en anden kultur, tolker offerets ageren anderledes end personer af dansk herkomst og eksempelvis tidligere i optakten til det, der udvikler sig til en voldtægt, forstår en given situation som optakt eller invitation til seksuelt samvær.

Det er naturligvis ikke muligt ud fra de informationer, der ligger til grund for undersøgelsen, at belyse, hvorledes gerningsmanden har tolket situationen. Det, der i stedet er gjort, er at dissekere hændelsen, som den fremtræder af dommen og af den tiltaltes og vidners forklaringer, og rent statistisk holde de enkelte hændelsesdele op mod gerningsmændenes etnicitet. Antagelsen er, at såfremt den overhyppighed af domme for voldtægt, der ses blandt mænd med indvandrerbaggrund, skal forklares med, at de under deres opvækst har lært en anden forståelse af kvinder og af seksuelle relationer og tilnærmelser end den, der er fremherskende i en dansk kontekst, vil det muligvis afspejle sig i, hvordan en voldtægt udvikler sig.

Der tages her udgangspunkt i, at voldtægt ret sjældent kan beskrives som et resultat af et pludseligt og uventet overfald af en helt ukendt gerningsmand, men at offeret og gerningsmand i de fleste tilfælde har haft et vist kendskab til hinanden i kortere eller længere tid forud for hændelsen. Forestillingen om voldtægt vil antagelig ofte være netop et pludseligt overgreb begået af en totalt fremmed. Sådan var det da også tidligere,⁹ men som ikke mindst Marie Bruvik Heinskou har belyst, så har der i dag typisk været en forudgående situation, hvis udfald i hvert fald i et vist tidsrum ikke har været givet.¹⁰ ”Det der udgør grundlaget for at anmelde en voldtægt, er ofte abrupte forandringer i sociale temposkift, som når det sociale livs rytme springer en takt eller et hjerteslag over” (Heinskou 2010 s. 221). Det er disse ’abrupte temposkift’ og den eventuelle relation, dette har til gerningsmandens etnicitet, der søges indfanget og belyst i denne undersøgelse. For, som Heinskou også skriver: ”Mænd med anden etnisk baggrund er særligt udsatte både for begær, fantasi og for at blive anmeldt. Samtidig er de også mere usikre på spillereglerne i det seksuelle møde med pigerne, end mænd med dansk baggrund ser ud til at være” (Heinskou 2010, s. 219). Heinskou baserer disse be-

⁹ Kaare Svalastoga har gennemført en analyse af domme for voldtægt i perioden 1946-1958: Rape and Social Structure, *Pacific Sociological Review*, vol. 5, p. 48-53, 1962. På det tidspunkt var den typiske voldtægt en overfaldsvoldtægt begået mod en kvinde, der alene og på et sent tidspunkt var på vej hjem gennem en park eller lignende. Og næsten tre fjerdedele af voldtægterne blev da også begået udendørs på øde steder. Som Svalastoga skriver: ”Rape is in most cases an open-air event” (p. 49). Sådan er det ret sjældent i dag, jf. følgende.

¹⁰ Marie Bruvik Heinskou: *En kompleks affære – anmeldte voldtægter i Danmark*. Ph.d.-afhandling, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, 2010.

skrivelser på en gennemgang af 95 anmeldte voldtægter hos Københavns Politi, men mens Heinskou først og fremmest gennemfører en kvalitativ analyse, er der her fokus på en kvantitativ belysning. Spørgsmålet er, om der på baggrund af en gennemgang og kvantificering af voldtægtsdomme kan findes elementer, der tyder på en med etnicitet forbundet større usikkerhed omkring 'spillereglerne i det seksuelle møde med pigerne'.

Det skal indledningsvis meget kraftigt understreges, at denne undersøgelse er baseret på et relativt svagt grundlag med hensyn til omfanget af inkluderede domme, og at undersøgelsen derfor bør betragtes som et pilotstudie, hvis resultater bør afprøves på et meget større empirisk materiale. Det skal videre understreges, at undersøgelsen ikke giver mulighed for at vurdere, i hvilket omfang den overrepræsentation af indvandrere fra ikke-vestlige lande som gerningsmænd til voldtægt, der ses af statistikken over strafferetlige afgørelser, er betinget af en øget anmeldelsestilbøjelighed i sådanne sager, jf. ovenstående citat fra Heinskou.

Undersøgelsens materiale og metode

Via Kriminalregisteret er der modtaget oplysninger om gerningsmænd vedrørende samtlige ubetingede domme for voldtægt (§ 216, stk. 1, og § 225, jf. § 216, stk. 1) i perioden 2010-2015. Foranstaltningsdomme er fravalgt, da det må formodes, at gerningsmandens psykiske/mentale vanskeligheder kan have en særlig betydning for, hvorledes gerningssituationen er forløbet.

Oplysningerne fra Kriminalregisteret er efterfølgende koblet sammen med oplysninger om gerningsmandens etniske baggrund. På denne måde er der dannet et udvalg, der består af de seneste 60 domme med en etnisk dansk gerningsmand og de seneste 60 domme med en gerningsmand, der er indvandrer fra et ikke-vestligt land. Det ville på mange måder være ønskeligt at have udtrukket et meget større undersøgelsesmateriale, men da det drejer sig om en ganske ressourcekrævende form for undersøgelse, har omfanget måttet begrænses.

De domstole, hvor sagen er afgjort, er derefter anmodet om det relevante materiale i sagen, dvs. udskrifter af dommene samt – hvor dette ikke direkte fremgår af dommen – udskrifter af forklaringer i sagen. Har sagen været anket, er der anmodet om oplysninger fra såvel 1. som 2. instans. I en del tilfælde har forklaringerne alene foreligget lydoptaget, og udskrifterne af disse er hovedsageligt foretaget af Justitsministeriet.

Efter en gennemgang af et udsnit af disse domme er det besluttet, hvilke oplysninger der kan og skal uddrages heraf. Inden arbejdet hermed blev påbegyndt, er alle domme blevet anonymiseret. Det er sket for at forebygge, at de medarbejdere, der har uddraget og kodet oplysninger fra dommene, påvirkes af viden om gerningsmændenes etnicitet. Der vil således uundgåeligt være nogle af oplysningerne, der kan være vanskelige at tolke, og i en sådan situation vil det ikke kunne udelukkes, at viden om gerningsmandens etnicitet ubevidst vil kunne påvirke tolkningen. For også i øvrigt at sikre en høj grad af pålidelighed i kodningsarbejdet har de to personer, der har gennemført dette arbej-

de, arbejdet tæt sammen og drøftet de tilfælde, hvor en situation kunne være lidt vanskelig at afkode. Desuden er det indskærpet, at en oplysning skal kodes som uoplyst, såfremt medarbejderen ikke med sikkerhed kan tolke og kode den. Dette er eksempelvis ofte tilfældet ved registrering af eventuelt alkoholindtag. Såfremt disse forhold ikke fremgår og er eksplicit omtalt i dommen, er det registreret som uoplyst, hvilket imidlertid ikke udelukker, at der i flere tilfælde end de angivne har været alkohol indblandet.

Ved kodningen af oplysninger er der i så vid udstrækning som muligt taget udgangspunkt i det, der forefindes dokumentation for, og/eller som fremgår af grundlaget for dommen. Det gælder forhold som brug af våben, trusler og vold under hændelsen. Såfremt offeret og gerningsmanden er uenige om noget faktuel, tages der udgangspunkt i offerets angivelse.

Af de 120 domme, der er anmodet om, har 16 på forhånd måttet udelukkes at materialet. Selv om der er anmodet om afgørelser, der i sidste instans har medført en ubetinget frihedsstraf, er der alligevel i 11 tilfælde tale om sager, hvor gerningsmanden er frifundet i 2. instans. Heraf er 3 af dansk herkomst og 8 af fremmed etnisk herkomst. Én sag, hvor dommen er ændret til en foranstaltning i 2. instans, er ligeledes udelukket. Dertil kommer en fejlregistreret dom, idet den angår et offer, der var under 12 år på gerningstidspunktet. I to tilfælde er lydfilerne fejlbehæftede, så udskrift ikke har været mulig. Endelig har en af dommene vist sig at angå en forkert sag.

Efter kodningsarbejdet var gennemført, har det vist sig, at otte af dommene fejlagtigt angår efterkommere og ikke indvandrere. Det er undersøgt, hvorvidt inklusion af disse otte domme vil kunne have betydning for undersøgelsens resultater, og da det ser ud til at være tilfældet, er dommene ekskluderet af materialet.

Eftersom der i undersøgelsen fokuseres på, i hvilket omfang og hvor langt i hændelsesforløbet gerningsmand og forurettet er enige om forløbet, er endelig også fire tilståelsessager udelukket. Alle fire sager angår gerningsmænd af dansk herkomst.

Det indebærer, at undersøgelsen herefter er baseret på i alt 92 domme, hvoraf de 50 angår dømte af dansk herkomst og de øvrige 42 indvandrere fra ikke-vestlige lande.

Selvom materialet må anses for at være repræsentativt, idet det er tilfældigt udvalgt, er det alligevel vigtigt endnu engang at understrege, at det er overordentligt spinkelt. Det betyder, at selv om der viser sig at være statistisk signifikante forskelle mellem de to grupper af gerningsmænd, så vil bare nogle ganske få anderledes sager kunne ændre dette resultat. For nogle af de sammenhænge, der umiddelbart er statistisk signifikante, skaber det endvidere usikkerhed, at der er tale om meget få observationer.¹¹ I det følgende angives eventuel statistisk signifikans samt – i en fodnote – signifikansniveauet (angivet ved en p-værdi) samt antallet af observationer, der indgår i beregningerne

¹¹ Såfremt det forventede antal observationer i en eller flere af de celler, beregningen angår, er under 5, er hovedreglen, at det statistisk signifikante resultat anses for usikkert.

(N). Der oplyses også om eventuelle tendenser, hvilket betyder, at der er en statistisk signifikant sammenhæng på et 10 pct. niveau, men ikke – som er det mere anvendte niveau – på et 5 pct. niveau.

Voldtægtsdommene, ofrene og gerningsmændene

Det er velkendt, at mange byretsdomme for voldtægt ankes. Det er da også sket i knap halvdelen af sagerne i denne undersøgelse, og der er en tendens til, at det sker lidt hyppigere blandt de etniske minoriteter end blandt dømte af dansk herkomst.¹² Som nævnt er 11 domme ekskluderet af materialet, fordi de førte til frifindelse i 2. instans.

Tre af dommene er afgjort med ungdomssanktion, mens de øvrige er ubetingede domme med en gennemsnitlig strafflængde på 2 år.

Langt hovedparten af ofrene er kvinder, idet det alene i fire tilfælde drejer sig om mænd. Det er i alle tilfælde sager, hvor den dømte er af dansk oprindelse.

Knap fire ud af fem ofre er af dansk herkomst. I omkring en tredjedel af sagerne, hvor den dømte er af anden etnisk herkomst, er ofret også af anden etnisk herkomst, mens det gælder omkring en tiendedel af de sager, hvor den dømte er af dansk herkomst.

Alderen på de forurettede varierer fra 12 til 88 år med et gennemsnit på 27 år, mens gerningsmanden i gennemsnit er 6 år ældre, nemlig 33 år. Der er ikke stor forskel mellem de sammenlignede grupper med hensyn til gerningsmandens alder.

Af dommene fremgår, at i alt otte af gerningsmændene tidligere er dømt for voldtægt, mens fire tidligere er dømt for anden form for seksualforbrydelse.

Godt en tiendedel af de dømte med fremmed etnisk baggrund var meget små, da de indvandrede til Danmark, nemlig under 6 år. Godt en fjerdedel var mellem 6 og 10 år, mens det er knap en fjerdedel, der var 11 til 20 år. De resterende knap 40 pct. var over 20 år og den ældste 44 år. Sammenlignet med oplysninger om alder ved indvandring for alle dem, der indvandrede til Danmark i perioden 2005 til 2009, er der relativt mange blandt de dømte, der var under 20 år på tidspunktet for indvandring, nemlig 58 pct. mod 34 pct. blandt alle indvandrede fra 2005 til 2009. Halvdelen af indvandrerne i undersøgelsesmateriale havde opholdt sig i Danmark i maksimalt 11 år på det tidspunkt, hvor voldtægten blev begået, mens en femtedel havde gjort det i højst tre år.

Hændelsen og forudgående kendskab

I langt de fleste tilfælde er der én gerningsmand involveret i voldtægten. I fem sager er der to dømte og i én tre.

¹² N=92. P=0,071.

Godt to tredjedele af voldtægterne er foregået om aftenen eller natten. Der er i så henseende nogen forskel mellem de dømte med fremmed etnisk baggrund og dem med dansk baggrund, idet mere end fire femtedele af voldtægterne med dømte af fremmed etnisk herkomst er foregået om aftenen eller om natten mod godt tre femtedele for de dømte af dansk afstamning.¹³

Omkring to tredjedele af voldtægterne er foregået i eller op til en weekend, dvs. fra fredag til søndag. Der er ikke på dette punkt forskel mellem de sammenlignede grupper.

Mere end to tredjedele af voldtægterne er foregået i en privat bolig, og de fleste af de øvrige er foregået på et udendørs offentligt tilgængeligt sted som en vej eller en park. Der er heller ikke på dette punkt tydelige forskelle mellem de sammenlignede grupper.

Tilsvarende gælder med hensyn til, hvorvidt der i de enkelte sager er anvendt enten vold, tvang, trusler, våben eller anden genstand under hændelsen.¹⁴

Heller ikke med hensyn til relationen mellem gerningsmand og offer er der klare forskelle mellem de sammenlignede grupper og ej heller tendenser. En fjerdedel af voldtægterne angives at være begået af en nuværende eller forhenværende partner, mens det i knapt hvert syvende tilfælde drejer sig om én, offeret havde været bekendt med i mindre i 24 timer. Hver femte voldtægt er begået af nogen, som offeret aldrig tidligere havde mødt og dermed ikke havde nogen relation til.

På trods af, at der ikke er tydelige forskelle mellem de etniske grupper med hensyn til relationen til offeret, er der alligevel nogle forskelle mellem dem med hensyn til, hvor længe gerningsmanden og offeret har kendt hinanden inden hændelsen, idet mere end tre femtedele af gerningsmændene med dansk baggrund har kendt offeret i mere end én måned mod to femtedele af dem med fremmed etnisk baggrund.¹⁵ I særlig grad er der relativt mange af dem med dansk baggrund, der har kendt offeret i mere end ét år.¹⁶

Denne forskel kan være relateret til måden, offeret og gerningsmanden oprindeligt har mødt hinanden på. Der er således en større andel af de dømte med fremmed etnisk baggrund, der har mødt offeret tilfældigt eller til en fest, nemlig knap tre femtedele mod under en tredjedel af de dømte med dansk baggrund.¹⁷ I denne gruppe sker det hyppigere, at man har mødt hinanden gennem arbejde eller uddannelse, gennem naboskab eller gennem internettet.

I godt halvdelen af sagerne oplyses, at gerningsmanden har været påvirket – først og fremmest af alkohol, men i nogle tilfælde også af stoffer. Dette forekommer stort set lige hyppigt i de sammen-

¹³ N=81. P=0,045.

¹⁴ Spørgsmålet om brug af våben eller anden genstand under voldtægten er omtalt i 10 af dommene.

¹⁵ N=87. P=0,043.

¹⁶ P=0,030.

¹⁷ N=72. P=0,019.

lignede grupper. Næsten samme mønster ses for offerets vedkommende, idet der dog lidt sjældnere – i godt 40 pct. af sagerne – rapporteres om, at offeret har været påvirket under hændelsen.

Enighed eller uenighed om forløbet op til voldtægten

Som nævnt fokuseres i undersøgelsen i særlig grad på forløbet op til selve voldtægten og i hvilket omfang, offeret og gerningsmanden har samme opfattelse heraf. Det bemærkes, at der i ganske mange tilfælde ikke er muligt at fastslå, hvorvidt parterne deler opfattelse, idet det ikke altid er omtalt i dommen eller berøres i forklaringer og vidneudsagn.

Der er for det første set på selve optakten til hændelsen. Dvs. enighed om, hvornår og hvordan gerningsmand og offer har mødt hinanden forud for voldtægten. Der er på dette punkt ret store forskelle mellem de sammenlignede grupper, idet der rapporteres om enighed i knap to tredjedele af voldtægterne med en dømt af dansk afstamning mod knap en tredjedel med en dømt af fremmed etnisk herkomst.¹⁸

Samme mønster ses med hensyn til, om parterne er enige om, hvorvidt og i givet fald på hvilken måde offeret har lagt op til gerningsmanden forud for voldtægten. Ofrene og gerningsmændene er enige herom i knap to femtedele af de voldtægter, hvor gerningsmanden er af dansk afstamning, mod en tiendedel af dem med en gerningsmand af fremmed etnisk herkomst.¹⁹

Også med hensyn til, om gerningsmand og offer forinden har flirtet med hinanden, er der tendens til en forskel mellem sager med dømte med dansk baggrund i forhold til sager med dømte af fremmed etnisk herkomst. Mens der er helt eller delvis enighed herom i nærværd halvdelen af dommene med en etnisk dansk gerningsmand, drejer det sig om omkring en syvendedel af dommene med en gerningsmand af fremmed etnisk baggrund.²⁰ Bemærk dog, at dette er omtalt i relativt få sager.

En parallel tendens ses med hensyn til, om der er enighed om, at de to parter forinden frivilligt har kysset hinanden, idet der i de relativt få sager, hvor dette er belyst, er enighed i to femtedele af dommene med dømte af dansk afstamning mod hver tiende af dem med en dømt med fremmed etnisk baggrund.²¹

De ovennævnte forskelle kan tænkes at bunde i, at gerningsmanden og offeret som nævnt gennemgående har et korterevarende kendskab til hinanden i sager, hvor gerningsmanden er af fremmed etnisk herkomst, end tilfældet er i sager med en gerningsmand af dansk herkomst. Har de involverede kendt hinanden meget længe, må det antages, at de bedre er i stand til at læse hinanden og ikke misforstår hinandens signaler. De analyser, der har kunnet gennemføres, tyder dog ikke på en sam-

¹⁸ N=85. P= 0,003.

¹⁹ N=56. P=0,006.

²⁰ N=30. P=0,041. En celle med forventet antal på 3,4.

²¹ N=30. P=0,053. To celler med forventet antal under 5. Minimum på 2,8.

menhæng mellem, hvorvidt der er enighed omkring de ovennævnte forhold og varigheden af relationen forud for hændelsen.

Hvorvidt offeret frivilligt har fulgt med gerningsmanden til gerningsstedet er der enighed om i godt halvdelen af sagerne, og der er på dette område ikke klare forskelle mellem de sammenlignede grupper.²²

Der er videre set på, at parterne er enige med hensyn til berøring af henholdsvis erogene zoner og ikke-erogene zoner. I alle de domme, hvor dette er belyst, hersker der primært uenighed mellem parterne, og der ses ingen tydelige tendenser til forskelle mellem de sammenlignede grupper.²³

Med hensyn til hvilke seksuelle handlinger hændelsen har omfattet, er der heller ingen forskel mellem domme med dømt af dansk og af fremmed etnisk baggrund. Det er for begge grupper af domme godt to femtedele, der er enige herom.²⁴

Endelig er der også set på, hvorvidt offeret og gerningsmanden er enige om, hvor lang tid hændelsen har varet fra dens start og til, de er skiltes. Der viser sig, at der er fuld enighed herom i en større andel af sagerne med en dømt af dansk afstamning end i sagerne med en dømt af fremmed etnisk herkomst, idet offeret og gerningsmanden er helt enige herom i to femtedele af de førstnævnte sager mod en tredjedel af de sidstnævnte.²⁵

Opsamling og diskussion

Ovenstående tegner et billede af en række lighedspunkter mellem de voldtægter, der er begået af nogen af dansk herkomst, og dem, der er begået af én, der tilhører en etnisk minoritet. Det gælder med hensyn til, hvor voldtægten er foregået, og hvilken relation gerningsmanden havde til offeret, ligesom der ikke er forskelle mellem de sammenlignede grupper med hensyn til anvendelsen af vold, tvang, trusler og våben under voldtægten.

På nogle punkter er der imidlertid også forskel mellem de sammenlignede grupper med hensyn til karakteristika ved voldtægten. De forskelle, der er, peger i retning af, at gerningsmanden og offeret – i de tilfælde, hvor gerningsmanden er af fremmed etnisk herkomst – lidt oftere har mødt hinanden til en fest eller på anden måde tilfældigt, hvilket kan være det, der afspejler sig i, at voldtægten relativt hyppigt er foregået om aftenen eller ud på de små timer, og i, at de to involverede har kendt hinanden relativt kort tid.

Der er også set forskelle med hensyn til, at hvorvidt gerningsmand og offer mistolker hinanden eller opfatter situationen på forskellig måde. Der er således en ret gennemgående tendens til, at offeret og

²² N=56. P=0,280.

²³ N er på henholdsvis 36 og 30.

²⁴ N=88. P=0,942.

²⁵ N=50. P=0,047.

gerningsmanden i sager med en gerningsmand af fremmed etnisk herkomst sjældnere er enige om, hvornår og hvordan de har mødet hinanden, hvad der er sket forud for voldtægten, i hvilket omfang de først har flirtet osv. Umiddelbart synes dette ikke at være et resultat af, at de har kendt hinanden i kortere tid, end tilfældet er, når voldtægten involverer en gerningsperson af dansk herkomst. Det er muligt, at det er gerningsmandens fremmede etniske baggrund i sig selv, der har en betydning for resultaterne, og at den relativt store overhyppighed, der er af gerningsmænd med indvandrerbaggrund, muligvis skal ses i lyset af, at indvandrere undertiden kan have vanskeligheder ved at tolke kvindens signaler eller forstå spillereglerne i det seksuelle møde i en dansk kontekst, jf. Heinskous udlægning.²⁶ Det kan indebære en større sandsynlighed for, at en situation udvikler sig i en forkert retning og ender med en voldtægt. I denne forbindelse bør der peges på en nyere komparativ europæisk undersøgelse af det, der er kaldt '*victim blaming*' – bebrejdelse af offeret for et overgreb. Undersøgelsen viser, at der inden for EU hersker meget forskellige holdninger til, hvorvidt samleje uden samtykke ('*sexual intercourse without consent*') kan retfærdiggøres i visse situationer.²⁷ Mens eksempelvis 2 pct. af danskerne mener, at det kan retfærdiggøres, såfremt offeret har været påvirket af alkohol eller stoffer, drejer det sig om 30 pct. af rumænerne. Sammenlagt er det 13 pct. af danskerne, der mener, at mindst én af de ni situationer, de interviewede er præsenteret for, retfærdiggør samleje uden samtykke, mod 6 pct. af svenskerne (som lavest) og 55 pct. af rumænerne (som højest). Sammen med blandt andre Sverige og Finland tilhører Danmark dog de EU-lande, hvor færrest mener, at offeret kan bebrejdes i tilfælde af et seksuelt overgreb, mens flere af de østeuropæiske lande ligger i top.

Det skal understreges, at der kan ligge andre forklaringer til grund for de resultater, undersøgelsen her peger på. Eksempelvis kan der blandt indvandrere herske kulturelle normer og værdier, der indebærer, at de møder retssystemet og andre myndigheder med en større grad af mistillid, end tilfældet almindeligvis er blandt personer af dansk herkomst, hvorfor de i højere grad vil benægte forholdene og forholde sig kritiske. Den mindre tilbøjelighed til at tilstå, der er blandt personer med indvandrerbaggrund, kan afspejle en sådan højere grad af mistillid.²⁸

Det skal ligeledes endnu engang fremhæves, at undersøgelsen er baseret på et ganske spinkelt materiale, og at resultaterne bør afprøves ved brug af et mere omfattende materiale og med mere raffinerede statistiske metoder.

²⁶ Heinskou, op.cit. s.219.

²⁷ *Gender-based Violence*. Special Eurobarometer 449, November 2016, s. 64-65.

²⁸ Lars Holmberg & Britta Kyvsgaard: "Are Immigrants and Their Descendants Discriminated against in the Danish Criminal Justice System?" *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, vol. 4, 2003, pp. 125-142.

Bilag

De tre grupper af lovovertrædere, der er omfattet af gerningsmandsundersøgelsen, er beskrevet i de følgende tre tabeller, der oplyser om gerningsbeskrivelser (fra politiets journalplan), gerningskoder (også fra politiets journalplan) og paragraf. Årstal er markeret, såfremt gerningsbeskrivelsen m.v. angår de nyere bestemmelser vedrørende seksualforbrydelser, der blev indført i 2013.

1. Voldtægt

Gerningsbeskrivelse	Gerningskode	Paragraf	Årstal
Voldtægt	72211	§ 216	
Voldtægt ved anvendelse af vold eller trussel om vold	72301	§ 216, stk. 1, nr. 1	2013
Samleje med ulovlig tvang	72215	§ 217	
Voldtægt ved ulovlig tvang	72302	§ 216, stk. 1, nr. 2	2013
Samleje ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand	72222	§ 218, stk. 2	
Homoseksualitet v/vold	72254	§ 225, jf. § 216	
Homoseksualitet v/ulovlig tvang	72255	§ 225, jf. § 217	
Homoseksualitet v/vold med barn u/15 år	72256	§ 225, jf. § 216	
Homoseksualitet v/ulovlig tvang, m/barn u/15 år	72257	§ 225, jf. § 217	
Anden kønslig omgæng. v/vold	72235	§ 224, jf. § 216	
Andet seksuelt forhold ved vold eller trussel om vold	72331	§ 216, stk. 1, nr. 1	2013
Anden kønslig omgæng. v/ulovlig tvang	72236	§ 224, jf. § 217	
Andet seksuelt forhold ved ulovlig tvang	72332	§ 225, jf. § 216, stk. 1, nr. 2, 1. led	2013
Voldtægt ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand (224 jf. 218)	72303	§ 216, stk. 1, nr. 2, 2. led	2013
Andet seksuelt forhold ved udnyttelse af hjælpeløs tilstand	72333	§ 225, jf. § 216, stk. 1, nr. 2, 2. led	2013

2. Seksualforbrydelser med børn under 12 år

Gerningsbeskrivelse	Gerningskode	Paragraf	Årstal
Samleje m. barn under 12 år/skærpente omstændigheder	72232	§ 222, stk. 2	
Anden kønslig omgæng. m/barn under 12 år	72243	§ 224, jf. § 222, stk. 2	
Seksualforbrydelse, uagtsom m. barn u/12 år	72262	§ 226, jf. § 222, stk. 2	
Voldtægt ved samleje med barn under 12 år	72304	§ 216, stk. 2	2013
Andet seksuelt forhold med barn under 12 år	72334	§ 225, jf. § 216, stk. 2	2013
Homoseksualitet m/barn under 12 år	72252	§ 225, jf. § 222, stk. 2	
Homoseksualitet v/vold med barn u/12 år	72258	§ 225, jf. § 216	
Homoseksualitet v/ulovlig tvang, m/barn u/12 år	72259	§ 225, jf. § 217	

3. Blufærdighedskrænkelser

Gerningsbeskrivelse	Gerningskode	Paragraf	Årstal
Blufærdighedskrænkelse v/beføling	72282	§ 232	
Blufærdighedskrænkelse ved beføling	72371	§ 232	2013
Blufærdighedskrænkelse v/blotteri	72283	§ 232	
Blufærdighedskrænkelse ved blotteri	72372	§ 232	2013
Blufærdighedskrænkelse v/beluring	72284	§ 232	
Blufærdighedskrænkelse ved beluring	72373	§ 232	2013
Blufærdighedskrænkelse v/verbal uterlighed o.lign	72285	§ 232	
Blufærdighedskrænkelse ved verbal uanstændighed ol.	72374	§ 232	2013
Blufærdighedskrænkelse v/anden uterlighed	72286	§ 232	
Blufærdighedskrænkelse ved anden uanstændighed	72375	§ 232	2013
Blufærdighedskrænkelse i øvrigt	72287	§ 232	